

O škodljivem monopolu pri upravljanju SDH

Pretežni del državnega premoženja pri nas upravlja Slovenski državni holding (SDH), ki je bil ustanovljen s posebnim zakonom iz leta 2012, ko je vlado vodil J. Janša. Slovenija je bila takrat pod močnim pritiskom tujega kapitala – spomnimo se na grožnje s trojko – in predvsem po njegovih navodilih in ob posredovanju Bruslja smo preuredili upravljanje državnega premoženja. Osrednji cilj nove ureditve je slej ko prej bil pospešiti razprodajo tega premoženja, pri čemer se je v naprej vedelo, da se v Sloveniji z domačim kapitalom kot kupcem skoraj ne more računati. V letu 2014 smo omenjeni zakon sicer nekoliko dopolnili, njegova osnovna pa je ostala nespremenjena: cilj ni učinkovito upravljanje, pač pa pospešiti tujemu kapitalu naklonjeno privatizacijo. To »zavezo« naša politika ves čas pridno uresničuje in pri tem beleži »zgodne« rezultate. Naj jih nekaj omenimo: lastnik ljubljanskega letališča je zdaj namesto slovenske (posredno) nemška država, mariborsko banko smo ameriškemu kapitalu malo manj kot poklonili, pri prodaji Heliosa smo avstrijskemu kupcu omogočili izjemen dobiček, pred leti veliko in uspešno podjetje Cimos smo tako dobro upravljali, da ga bomo zdaj z olajšanjem prepustili v last Italijanom. Vsa ta in podobna početja z državnim premoženjem so sočasno delovala kot odlično gojišče domače korupcije in tako smo postali država, ki jo ob obilici formalne demokracije vse bolj namesto splošnih obvladujejo posebni interesi. Skratka, težko bomo našli državo, ki z državnim premoženjem tako slabo ravna kot Slovenija.

Osrednja slabost sedanje ureditve upravljanja SDH je prej ali slej to, da to upravljanje v celoti obvladuje vsakokratna vladajoča politika. Ta tej zahtevni nalogi ni dorasla, to pa ustvarja veliko prostora za druga, družbeno največkrat škodljiva ravnanja. V Nemčiji, ki jo glede upravljanja podjetij lahko vzamemo za zgled, so v nasprotju z nami upravljavski monopol politike pa tudi kapitala na sploh temeljito omejili. Kako so to storili, naj ponazorimo na primeru njihovega letališkega podjetja Fraport, ki je po vsebini državno podjetje, in je, kot je zgoraj omenjeno, zdaj tudi lastnik ljubljanskega letališča. V njem ima država prek deželne vlade in občine (mesto Frankfurt) 51-odstotni lastniški delež, upravljavska moč, ki jo odraža struktura 20 članskega nadzornega sveta (NS), pa je v podjetju porazdeljena tako:

- kapital 50 odstotkov, od tega država (občina, dežela, zvezna država) 30 odstotkov, preostalih 20 pa ostali solastniki;
- delo 50 odstotkov, od tega 35 odstotkov zaposleni, preostalih 15 odstotkov upravljavske moči pa obvladujejo od podjetja neodvisni sindikati.

Prejeli

smo

sobotna priloga
1. aprila 2017

Še kratko primerjava gornje rešitve z našo ureditvijo. NS SDH ima po zakonu pet članov (že precej časa jih ima le tri), ki jih sicer imenuje državni zbor, ključen vpliv na njegovo sestavo pa ima finančni minister. Še to je omembe vredno, da noben član ne zastopa interesov dela. Tako število kot sestava NS prej ali slej dobro ustreza ta njegovi primarni nalogi, kot so si jo zamislili avtorji zakona o SDH, to je že omenjena pospešena privatizacija državnega premoženja, ne pa njegovo učinkovito upravljanje. (Ti isti avtorji so nam pred leti vsilili še eno podobno rešitev kot je SDH, to je DUTB oziroma slaba banka, v kateri se z državnim premoženjem godi podobno kot v SDH).

V delu naše politike je vendar dozorelo spoznanje, kako škodljiva je sedanja ureditev upravljanja SDH in tako sta stranki SD in Desus pred kratkim v parlamentarno proceduro vložili predlog novele zakona o SDH, ki poleg nekaterih drugih izboljšav predvsem prinaša spremembe v NS. Ta naj bi v prihodnje imel 10 članov, od katerih bi jih pet, tako kot doslej, imenovala vla-

da, od preostalih pa naj bi štiri člane predlagala organizirana civilna družba (Zveza sindikatov, Zveza društev upokoencev, Zveza mladih), eden pa naj bi zastopal interese zaposlenih iz podjetij, ki so vključena v SDH. Za te »dodatne« člane naj bi poleg drugega veljalo, da niso funkcionarji niti ne zaposleni v organizacijah, ki jih predlagajo.

Ne dvomimo, da bi gornja sprememba veliko pripomogla k boljšemu upravljanju našega skupnega premoženja in sočasno precej spodrezala korenine vse bolj razbohoteni korupciji v Sloveniji. Predlog seveda ni brez slabosti, kot osrednja pa se izpostavlja to, da ga od treh koalicijskih strank ena, to je Cerarjeva, vsaj za zdaj ne podpira. Upamo, da to res velja le »za zdaj«, saj si je težko predstavljati, da bi stranka, ki smo jo pred leti številni volili prav zato, ker smo verjeli, da bo v upravljanju države vnesla več poštenosti, nasprotovala rešitvi, ki obeta pomembno prispevati k ekonomski učinkovitosti države in obenem omejiti možnosti za nečedna ravnanja, povezana z državnim premoženjem.

Miroslav Marc,
za Sintezo – koalicijo civilne družbe